

בבית המשפט העליון

רע"פ 8471/20

לפני: כבוד השופט י' אלרון

**המבקשים: 1. פלוני
2. פלונית**

נ ג ד

המשיבה: עיריית נס ציונה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
מרכז-לוד בעפמ"ק 61689-0820 מיום 27.10.2020 שניתן
על ידי כב' השופט העמית א' יעקב

תאריך הישיבה: י"ד בשבט תשפ"א (27.1.2021)

**המבקש 1: בעצמו
בשם המשיבה: עו"ד נורית טביב-מזרחי**

פסק דין

1. לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-
לוד (השופט העמית א' יעקב) בעפמ"ק 61689-08-20, מיום 27.10.2020, בגדרו נדחה
ערעור המבקשים על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום ברחובות (השופטת
א' סבחת-חיימוביץ) בפק"ח 18-05-22670, מיום 13.5.2020 ומיום 17.5.2020, בהתאמה.

2. כעולה מכתב האישום, למבקשים ארבעה ילדים בעלי צרכים מיוחדים. החל מיום
1.9.2017, בתם הקטינה, ילידת 2006, אינה פוקדת את בית ספרה והמבקשים לא
מקפידים על קיום לימוד סדיר של ילדתם, בניגוד להוראות סעיף 4(ב)(1) לחוק לימוד
חובה, התש"ט-1949 (להלן: חוק לימוד חובה) הקובעת עבירה פלילית בגין הפרת חובתם
של הורים להבטיח את לימודי ילדיהם.

3. בהכרעת דינו מיום 13.5.2020, קבע בית משפט השלום כי החל מיום 1.9.2017, הקטינה לא פקדה מסגרת לימודית וכי במהלך תקופה זו המבקשים לא עשו דבר לשם הסדרת לימודי הקטינה. כמו כן, נקבע כי במהלך תקופה זו התעלמו המבקשים מפניות הגורמים המוסמכים בעניין ולא שיתפו פעולה עמם במציאת פתרון חלופי עבור הקטינה.

עוד דחה בית משפט השלום את טענות המבקשים כי עומדות להם הגנה לפי סעיף 4(ב)(1) לחוק לימוד חובה, ולפיה הוכח כי ההורה עשה כמיטב יכולתו כדי שהילד ילמד באופן סביר, ולחלופין, כי עומדת להם הגנה מן הצדק, כאמור בסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

בפרט, קבע בית משפט השלום כי המבקשים לא הוכיחו את טענותיהם באשר לליקויים בטיפול בבתם בבית הספר; כי לא די בכך שהמבקשים אינם שבעי רצון מלימודיה של הקטינה בבית ספרה כדי להוציאה מהמסגרת הלימודית שבה שובצה; וכי לא נפל שיהוי פסול בהגשת כתב האישום, שכן העיכוב שבהגשתו נבע ממאמצי המשיבים להסדיר את העניין בדרכים חלופיות, אשר לא יצריכו נקיטת הליכים פליליים נגד המבקשים.

נוסף על כך, ציין בית משפט השלום בהכרעת הדין כי המבקשים, אשר לא היו מיוצגים בהליך ולא הסכימו לשתף פעולה עם מינוי הייצוג מטעם הסניגוריה הציבורית, התמקדו בפגמים פרוצדורליים שנפלו לכאורה בהליך ומצא כי אין בהם ממש.

4. בגזר דינו, שקל בית משפט השלום את הערכים שנפגעו מביצוע העבירה, ובפרט זכות הקטינה לחינוך; העובדה כי המבקשים לא הציגו טעם מניח את הדעת לכך שמנעו ממנה חינוך כדין, תוך שמיאנו לאפשר לגורמים הטיפוליים לפגוש את הקטינה מזה כשלוש שנים; וחוסר שיתוף הפעולה מצידם במציאת פתרון חלופי.

עוד ציין בית משפט השלום כי במסגרת הטיעונים לעונש בחרו המבקשים לשוב ולהעלות את טענותיהם נגד הרשעתם בהכרעת הדין, ולא הציגו מידע המתייחס לנסיבותיהם האישיות, ומצבם הכלכלי בפרט, חרף הפצרותיו החוזרות ונשנות של בית המשפט.

לנוכח האמור גזר בית משפט השלום על המבקשים עונשים של חודשיים מאסר על תנאי למשך 3 שנים, לבל יעברו עבירה של חוק לימוד חובה; קנס בסך של 5,000

ש"ח לכל אחד מהמבקשים, או 40 ימי מאסר תמורתו; וכן התחייבות בסך 10,000 ש"ח לכל אחד מהמבקשים להימנע מעבירה על חוק לימוד חובה למשך שנתיים.

5. ביום 27.10.2020 דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המבקשים, תוך שקבע כי לא נפל פגם בהכרעת דינו ובגזר דינו של בית משפט השלום המצדיק את התערבותו.

בפרט, הודגש כי לאור חומרת מחדלם של המבקשים להעניק לבתם חינוך כדין, העונש שנגזר עליהם אף מקל עימם.

6. מכאן הבקשה שלפניי למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, תוך התייחסות להכרעת הדין וגזר הדין שניתן בעניינם.

בבקשתם שבים המבקשים, אשר אינם מיוצגים, על עיקרי טענותיהם כפי שהועלו בפני הערכאות הקודמות בעניין הטעמים שבגינם הוציאו את הקטינה מהמסגרת החינוכית בה למדה בעבר; הפגמים הפרוצדורליים שנפלו בהליך; וכן בדבר קיומה של הגנה מן הצדק העומדת לזכותם.

7. לאחר שעיינתי בבקשה ולאור קביעת בית משפט השלום בהכרעת הדין כי המבקשים שניהם אינם עובדים לפרנסתם, והחשש הכבד כי העונש שנגזר עליהם יפגע, בסופו של דבר, בילדיהם הקטינים, הוריתי למשיבה להגיש תגובתה בעניין חומרת העונש שנגזר על המבקשים.

בתגובתה טוענת המשיבה כי אין להתערב בחומרת העונש. זאת שכן המבקשים לא הציגו בפני הערכאות הקודמות נסיבות אישיות המצדיקות הקלה בעונש. לא זו בלבד, אלא שהעונש אף מקל עם המבקשים, נוכח פרק הזמן הארוך בו הקטינה אינה פוקדת את בית הספר, סיכויי הישנות העבירה וסירוב המבקשים למצוא חלופה עבורה.

8. בדיון שהתקיים לפניי בעניין חומרת העונש שבו הצדדים על עיקרי טיעוניהם. כמו כן עלה כי בתם של המבקשים לא מתייצבת גם כיום לבית הספר ושווה בביתה, זאת, לטענת המבקשים, בשל רצונם לשלבה במסגרת חינוכית המספקת את צרכיה.

אולם, בהקשר אחרון זה הדגישה המשיבה כי המבקשים סירבו להצעות החלופיות שהוצעו להם, וכי מאז החל ההליך הגיעה הקטינה לגיל חטיבת הביניים

וממילא אמורה הייתה להחליף מסגרת חינוכית – אך המבקשים עודם מסרבים לשולח לבית הספר.

למען שלמות התמונה יצוין כי בהחלטתי מיום 16.12.2020, עובר להגשת תגובת המשיבה, הוריתי על מינוי סנגור מטעם הסניגוריה הציבורית לייצוג המבקשים. ואולם, משסירבו המבקשים לייצוג, לא היה לי אלא לבטל את החלטתי זו.

9. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ושמעתי את טיעוניהם בדיון שהתקיים לפניי, החלטתי להיעתר לבקשה למתן רשות ערעור בסוגיית העונש שנגזר על המבקשים בלבד.

הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בלבד, אשר מעוררים סוגיה משפטית עקרונית, החורגת מעניינו של המבקש, או כאשר נגרם למבקש עיוות דין מהותי (רע"פ 2768/18 סיוון נ' מדינת ישראל (12.6.2018)).

אשר להכרעת הדין, הרי שטענות המבקשים מופנות בעיקרן לקביעות שבעובדה, הנוגעות להתנהלותו של בית הספר אליו הקטינה רשומה. טענות אלו נדונו באריכות בפני שתי ערכאות – ונדחו, ואין בהן כדי להצדיק מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי".

10. מנגד, אני סבור כי בנסיבות המקרה הייחודי, יש להיעתר לבקשה למתן רשות ערעור בעניין גזר הדין שהושת על המבקשים.

אין חולק באשר לחשיבות שבהבטחת חינוכם של ילדים. התקופה הייחודית בה אנו נמצאים מזכירה לנו בשנית את חשיבותה של הזכות לחינוך בכלל, ומסגרות החינוך השונות בפרט. ילד זקוק למסגרת מתאימה לצורך עיצוב אישיותו, פיתוח יכולותיו ורכישות מיומנויות וידע. לא זו בלבד, אלא שהללו חיוניים למימוש הפרט בחברה ולמיצוי האוטונומיה האישית שלו, ונותנים בידיו כלים והאפשרות לממש שוויון הזדמנויות בחברה בה הוא חי. טעמים אלו הם שבבסיס החובות הקבועות בחוק לימוד חובה, ויש להקפיד כי הורים לילדים יקיימו חובות אלו (וראו: בג"ץ 1067/08 עמותת נוער כהלכה נ' משרד החינוך, פ"ד סג(2) 398, פס' 12 (2009)).

11. עם זאת, במקרה דנן, דומה כי הטלת עונשי קנס על כל אחד מהמבקשים על סך של 5,000 ש"ח, לצד התחייבויות המסתכמות ב-20,000 ש"ח, וכן עונשי מאסר מותנים, עלולים להוביל לבסוף לפגיעה חמורה בארבעת ילדיהם – אשר שלווה מהם קטינים, ולכולם צרכים מיוחדים. זאת, בפרט בשים לב לקביעת בית משפט השלום בהכרעת דינו,

שלפיה המבקשים שניהם אינם עובדים לפרנסתם, ומקדישים את זמנם לטיפול בילדיהם.

בנסיבות ייחודיות אלו, תשלום הקנסות על ידי המבקשים עלול לגרוע מיכולתם לטפל בילדיהם; ואילו אם לא ישלמו את הקנסות כדין, הדבר עלול להוביל למאסרם באופן שלא יאפשר להם לטפל בילדיהם. כך גם בעניין ההתחייבויות שהוטלו על המבקשים ועונשי המאסר המותנים, אשר עלולים להוביל למאסר המבקשים אם יתמידו בהתעקשותם שלא לשלוח את בתם הקטינה למסגרת חינוכית כדין (ראו גם רע"פ 8182/18 מושיא נ' מדינת ישראל, פס' 30 לחוות דעתי (18.2.2020)).

הנה כי כן, העונשים שנגזרו על המבקשים עלולים להחטיא את תכליות הוראות חוק לימוד חובה, ובראשן הבטחת טובת הקטין, תוך טיפוחו וחינוכו. הדברים אמורים ביתר שאת מאחר שבמקרה דנן, שוכנעתי כי בסופו של יום – על אף קשיות העורף של המבקשים – כל מעיניהם נתונים לטובת הקטינה. מאמצים אלו לתמוך בבתם ודאי אינם קלים – וזאת בפרט כאשר אף יתר ילדיהם בעלי צרכים מיוחדים.

אודה כי ליבי עם המבקשים. הנטל המוטל עליהם – כמו גם על הורים אחרים לילדים בעלי צרכים מיוחדים לעיתים כבד מאוד מנשוא, והתנהלותם היום-יומית תוך דאגה לילדיהם ראויה להערכה רבה. בהתאם לכך, נכון להעניק להורים אלו – ולמבקשים בפרט – כל תמיכה וסעד אפשרי על מנת להקל עמם (ראו גם את האמור בפסק דיני בבג"ץ 191/15 פלונית נ' עיריית בני ברק, פסקה 26 (18.4.2019)).

לא נעלם מעיני כי המבקשים סירבו לשתף פעולה עם רשויות הרווחה וגורמי החינוך שביקשו לפתוח אפיקי הידברות ולהציע חלופות עבור הקטינה. זאת ועוד, מצאתי כי בעמדתם העיקשת של המבקשים, הם מנעו מבתם את זכותה לחינוך והיכולת לפתח כישורים קוגניטיביים וחברתיים.

עם זאת, באיזון שבין השיקולים השונים, לנוכח הנסיבות הייחודיות של תיק זה והחשש כי העונשים שנגזרו על המבקשים, ובפרט עונש המאסר המותנה אשר יכול להביא אותם אל מאחורי סורג ובריח, ייפגעו בסופו של דבר בילדיהם הקטינים בעלי הצרכים המיוחדים – אשר מפאת צנעת הפרט לא ארחיב בעניינם – אני סבור כי יש להקל עמם. בהתאם אני מורה, כי הקנס שהוטל על כל אחד מהמבקשים יופחת לסכום של 500 ש"ח, ההתחייבויות שהוטלו על כל אחד מהם תופחתנה לסכום של 1,000 ש"ח, ועונשי המאסר המותנים שהוטלו על המבקשים יבוטלו.

אני סמוך ובטוח כי רשויות הרווחה וגורמי החינוך ימשיכו למלא מלאכתם נאמנה, ולפעול אל מול המבקשים למציאת פתרון עבור הקטינה וצרכיה, תוך מאמץ לפעול בשיתוף פעולה עם המבקשים לשם כך.

על מנת שמאמצים אלו יצלחו, על המבקשים להפנים כי כל הנוגעים בדבר מעוניינים בטובת בתם הקטינה; ואילו אם ימשיכו לדבוק בעמדתם מתוך אמונה כי הצדק עימם, הדבר עלול להוביל לתוצאות קשות להם ולמשפחתם. כאמור, אני מטיל ספק בכנות כוונת המבקשים להטיב עם בתם – אלא שהדרך שבה בחרו עלולה דווקא לפגוע בה, בשל התעלמותם מהוראות החוק ומהגורמים הטיפוליים המלווים אותם.

טוב יעשו אפוא המבקשים אם יפנו פעם נוספת לגורמים המוסמכים ויפעלו בשיתוף עימם למציאת פתרון לבתם הקטינה, מתוך הבנה כי חוק חינוך חובה מחייב שינוי בהתנהלותם – וכי אם לא יעשו כן, עלולות להיות לכך השלכות חמורות להם ולילדיהם.

12. סוף דבר, הקנס אשר הוטל על כל אחד מהמבקשים יעמוד על 500 ש"ח, או יום מאסר תמורתו; ההתחייבות שהוטלה על כל אחד מהם להימנע מביצוע העבירה, תעמוד על 1,000 ש"ח; ועונש המאסר המותנה יבוטל.

ניתנה היום, י"ט בשבט התשפ"א (1.2.2021).

ש ו פ ט